

फारुक सत्तर उमर भाय हायस्कूल फॉर बॉइज
सहामाही परीक्षा ऑक्टोबर २०१९

विषय: मराठी - संयुक्त
दिनांक: 11-10-19

इयत्ता: दहावी

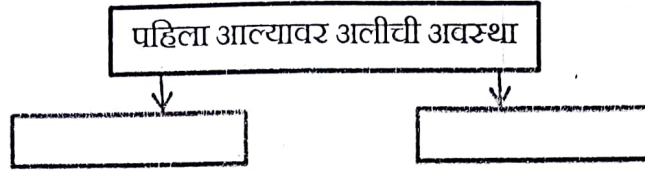
गुण: ४०
वेळ: २ तास.

विभाग 1 - गद्य

प्र. 1. {अ} उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा.

1. चौकट पूर्ण करा.

[2]

2. कारणे लिहा.

[1]

i) अलीच्या चेहऱ्यावर हास्याची किंचीतशीही रेखा दिसत नाही कारण

शिक्षकांचे ते शब्द अलीच्या कानांवर पडतात. तो कमालीचा निराश होतो. त्याच्या हृदयात आकांत माजतो. आपण तिसरे आलो नाही याचा अर्थ आपल्याला बुटांची जोडी बक्षीश म्हणून मिळणार नाही, हे त्याच्या लक्षात येतं. जहिराला तर बूट घेऊन येतोच असं जोरदार आश्वासन दिलेलं असतं. आपण कोणत्या तोंडानं बहिणीसमोर जावं हे कोडं अलीला उलगडत नाही. उरलेल्या समारंभात अलीच्या चेहऱ्यावर हास्याची किंचीतशीही रेखा दिसत नाही.

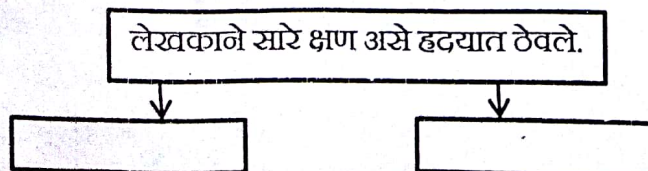
शेवटी निरुपाय होऊन अलीला घरी जावंच लागत. दारातून आत शिरताच समोरच त्याला जहिरा दिसते. उत्कंठेनं त्याची वाट बघणारी. रिकाम्या हातानं समोर उभा राहिलेल्या भावाला बघताच जहिरा काय समजायचं ते समजते.

खर म्हणजे, हा चित्रपट इथंय संपतो विद्या संपायला हवा. मात्र त्यात मध्येच केवळ काही सेकंद टिकणार एक दृश्य दाखवलं गेलंय. चित्रपटाच्या अगदी शेवटी अलीचे वडील सायकल हातात धरून घरी येताना दाखवले आहेत. त्यांच्या सायकलच्या मागच्या बाजूला, स्टॅंडला लावलेली बुटांची दोन खोकी प्रेक्षकांना दिसतात. किंचित उघड्या असलेल्या त्या खोव्यांतून डोकावणारे बूट, एक जोड अलीचा तर दुसरा जराचा आहे याची साक्ष पटवतात व प्रेक्षक सुटकेचा निःश्वास टाकतात.

3. धावणाऱ्या स्पर्धेत तुम्हांला प्रथम क्रमांक मिळाला आहे, अशी कल्पना करून तुमच्या भावना स्पष्ट करा. [3]
प्र. 1 {आ} उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा.

1. आकृती पूर्ण करा.

[2]

2. एका शब्दात उत्तरे लिहा.

[2]

i) लेखकाची पदवी .

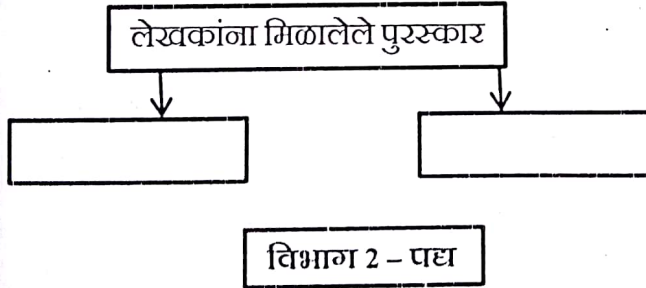
ii) मिस्कीलपणे हसणारे डोलणारे.

माझ्या ग्रंथाला राज्यपुरस्कार मिळाला, माझ्या व्याख्यानमाला गाजल्या, आदर्श प्राध्यापक म्हणून माझा गौरव झाला, मला डी. लिट. मिळाली, राष्ट्रीय प्राध्यापक म्हणून माझा सन्मान झाला, 'संतसाहित्याचिंतना' सारख्या माझ्या पुस्तकाला श्रेष्ठ संतसाहित्यविषयक ग्रंथाचा पुरस्कार मिळाला, मला परदेशाची निमंत्रण आली, की त्या बातम्या सांगणारी जी पत्रं नि तारा माझ्या टेबलावर येऊन पडत, ती पाकीटं फोडून या बातम्या मी प्रथम कुणाला सांगत असे? काचेच्या शिडकीतून माझ्याकडे टक लाऊन पाहणाऱ्या मकब-याला! मग मकब-याचे मिनार मिस्कीलपणे हसत-डोलत. त्याचा घुमट तराखून येई. माझ्या यशानं त्यालाही तेज चढे. त्याच्या स्नेहशील दृष्टीच्या वर्षावात मी अखंड न्हाऊन निघत असे. माझ्या आयुष्यात या स्नेहाळ क्षणांना फार फार मोलाचं स्थान आहे. हे सारे क्षण मी माझ्या हृदयात खोल खोल जपून ठेवतं आहेत, दडवून ठेवले आहेत. मकब-यानं जसं माझं सुख पाहिलं आहे, तसंच दुःखही अनुभवतं आहे.

गेली पंचवीस-तीस वर्ष हा-आसूंचा खेळ अविरत चालला आहे. या पुढंही चालणार आहे. माझ्या मनातला मकबरा माझ्याबरोबर युगानुयुगं अशीच वाटचाल करणार आहे. हिवाळ्यात, पावसाळ्यात नि उन्हाळ्यात देखील.....

3.

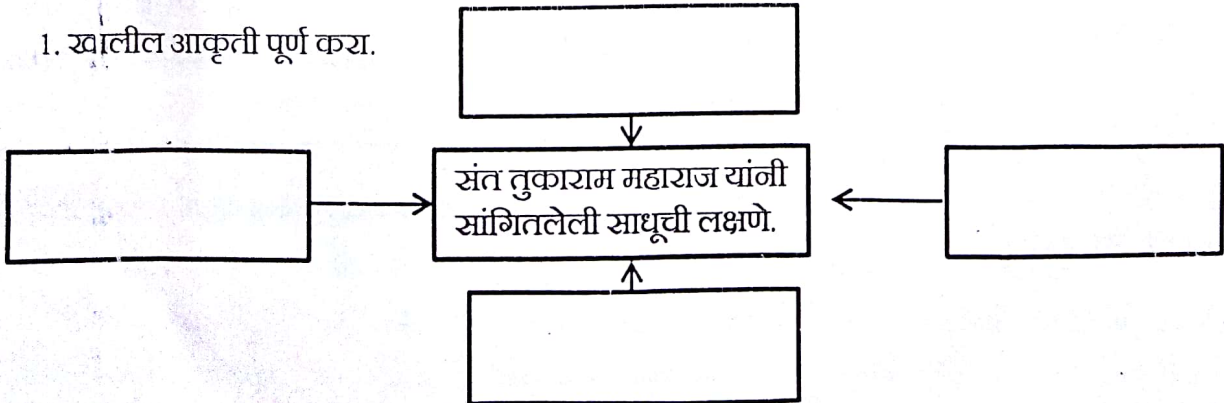
[2]

प्र. 2 {अ} कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा.

1. खालील आकृती पूर्ण करा.

[2]

जें कां रंजले गांजले I
 त्यासि म्हणे जो आपुलें II१II
 तो चि साधू ओळखावा I
 देव तेथें चि जाणावा II२II
 मूढु सबाह्य नवनीत I
 तैसें सज्जनाचें चित्त II३II

ज्यासि आपंगिता नाही I
 त्यासि धरी जो हृदयीं II४II
 द्या करणें जें पुत्रासी I
 ते चि दासा आणि दासी II५II
 तुका म्हणे सांगू किती I
 तो चि भागवतांची मूर्ती II६II

2. दिलेल्या पंक्तीचा सरळ अर्थ लिहा.

[2]

तो चि साधू ओळखावा I
 देव तेथें चि जाणावा II२II

प्र. 2. {आ} कवितेच्या आधारे दिलेल्या सूचनेनुसार कृती करा.

1. आकृती पूर्ण करा.

ii) खोप्याचे दुसरे रूप -

[1]

iii) पाखराची चोच -

[1]

खोपा इनला इनला
 जसा गिलवयाचा कोसा I
 पाखराची कारागिरी
 जरा देख रे माणसा I
 तिची उलूशीच चोच
 तेच दात, तेच ओठ I
 तुले देले रे देवानं
 दोन हात दहा बोटं I

2. 'तुला देले रे देवानं, दोन हात दहा बोट !' ही ओळ सरळ अर्थ तुमच्या शब्दांत लिहा.

[2]

भाषाभ्यास

प्र. 3. {अ} व्याकरण आधारावर कृती करा.

1. सूचनेनुसार उत्तरे लिहा.

[2]

i) शिकलेले कधीच विसरता आले नाही. (काळ ओळख.)

ii) अलीला एक तान्हूले भावंडे आहे. (भूतकाल करा.)

5. खालील वाक्यप्रचारांचा अर्थ लिहून वाक्यात उपयोग करा.

[2]

i) भुरळ घालणे.

ii) झुंबड उडणे.

{आ} शब्दसंपत्ती

1. समानार्थी शब्द लिहा. [1]

i) वैगुण्य -

ii) तटपुंजा -

2. शब्दांतील अक्षरावरून अर्थपूर्ण शब्द तयार करा. [1]

i) वजनदार

ii) उपकार

3. पुढील विरामचिन्हांची नावे लिहा. [1]

विरामचिन्हे	विरामचिन्हांची नावे
?	
,	

4. लेखननियमांनुसार अचूक शब्द ओळखा. [1]

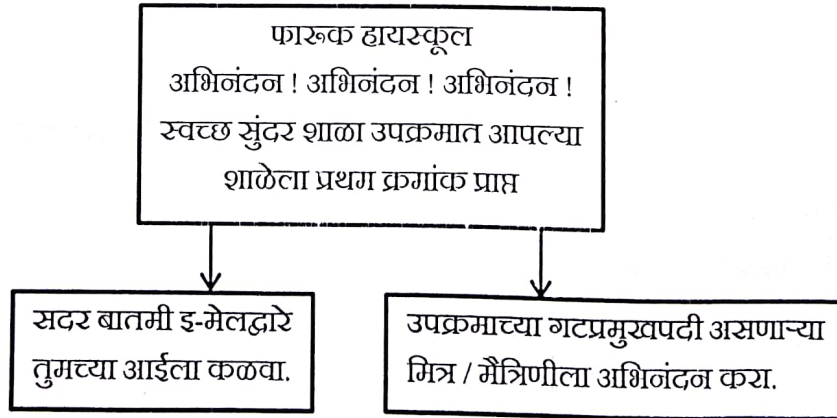
i) ढळुढळू, ढळुढळु, ढळूढळू, ढळूढळू

ii) चिंधी, चींधी, चिंधि, चींधि

विभाग 4 - उपयोजित लेखन

प्र. 4.

{अ} पत्रलेखन - शालेय फलकावरील बातमी वाचून त्या खालील कृती करा. [4]

{आ} खालीलपैकी कोणतीही एक कृती सोडवा. [4]

1. खालील उतारा वाचा व त्याच्या आशयावर पाच प्रश्न तयार करा.

निसर्ग महान जादुगार आहे. तो अतर्क्य असून त्याचे चमत्कार, त्याच्या लीला आगाध आहेत. निसर्ग हा प्रसन्न, रमणीय, सौंदर्यशील आहे. त्याच्या संगतीत रमताना कळत-नकळत आपण खूप गोष्टी शिकतो. आपण

अंतर्मुख होतो, विचार करू लागतो. दुथडी भरून वाहणारी नदी, उडी घेणारे जलप्रपात, वाहता झरा हे सारे आपल्याला जणू 'पुढे पुढे जात राहा' असा संदेश देतात. आसमंत गंधित करणारे सुगंधी फूल, मन रिझवणारा वारा, शीतल छाया देणारा व रसाळ फळे देणारा वृक्ष, आपल्या कृपेची बरसात करणारा मेघ हे सारे आपल्याला 'देते व्हा, देण्यातला आनंद तुटा', हा काममंत्र देत राहतात.

2. पुढील मुद्द्यावरून गोष्ट लिहा.

मुद्दे : एक कोल्हा भूक लागते द्राक्षाची बाग खाण्याची इच्छा द्राक्षाची वेता उंच उड्या मारणे थकणे आंबट द्राक्षे नकोत

{इ} खालीलपैकी कोणत्याही एक विषयावर निबंधलेखन करा.

[4]

1.

पाऊस अचानक येण्याने उडालेला गोंधळ

मिळालेला आनंद

प्रत्यक्ष पावसाचे वातावरण

इतरांवर झालेला परिणाम

पावसापूर्वीचे वातावरण

झालेली फजिती

2. दैनंदिनी (डायरी) तुमच्याशी बोलत आहे. अशी कल्पना करून तिचे आत्मकथन पुढील

मुद्द्यांचा उपयोग करून लिहा.

i) निर्मिती

ii) महत्त्व

iii) उपयोग

iv) इतरांची भावना

v) आनंद

vi) खंत

